

Asesiad Effaith ar yr Iaith Gymraeg

GWERTHIANT POSIBL PLAS TAN Y BWLCH

Y Cynnig:

Gwerthiant Posibl Plas Tan y Bwlch a'r Gerddi gan gynnwys Llyn Mair a'r Coedlannau.

Cefndir

Fel Canolfan Astudiaeth Amgylcheddol, mae Plas Tan y Bwlch wedi dibynnu'n helaeth o'r cychwyn cyntaf ar arian grant i sybideiddio'r cyrsiau amgylcheddol proffesiynol, gyda chyllid craidd yr Awdurdod yn sybideiddio cyrsiau addysgiadol preswyl i blant a phobl ifanc. Yn ogystal, cynhaliwyd rhaglen o gyrsiau hamdden gyhoeddus o'r Ganolfan, gyda rhai ohonynt yn seiliedig ar natur a bioamrywiaeth a rhinweddau arbennig Eryri (felly yn cyd-fynd â phwrpasau statudol yr Awdurdod), yn ogystal â chyrsiau diddordeb cyffredinol megis arlunio, peintio, ffotograffiaeth, gwnio, chrefftau ac ati, a oedd hefyd yn cael cymhorthdal anuniongyrchol gan arian craidd, ac a oedd yn bennaf yn denu grŵp craidd o oedolion hŷn a oedd yn dychwelyd yn flynyddol.

Yn 2012 cychwynnodd yr Awdurdod (fel gyda gweddill y sector cyhoeddus) ar gyfnod hir o galedi, sydd wedi golygu bod yn rhaid gwneud penderfyniadau anodd dros doriadau ariannol i wasanaethau dros nifer o flynyddoedd.

Ar gyfer Canolfan Astudiaeth Amgylcheddol Plas Tan y Bwlch, sefydlwyd model busnes newydd gyda phwyslais ar gynyddu gweithgareddau masnachol a fyddai'n sybideiddio ochr addysgol y busnes. Dros y blynyddoedd mae'r holl gymorthdaliadau a grantiau sydd ar gael ar gyfer cyrsiau addysg a phroffesiynol wedi dod i ben. Ynghyd â hyn, mae'r Ganolfan Amgylcheddol wedi gweld gostyngiad yn y galw am gyrsiau proffesiynol oherwydd y newid yn y farchnad a welodd alw am hyfforddiant newydd mwy cost-effeithiol (cyrsiau dydd a dysgu ar-lein / o bell), ac ychydig iawn o fusnes newydd ar gyfer cyrsiau hamdden.

Roedd ymdrechion gan y staff i ddatblygu ffrydiau incwm newydd trwy fod yn lleoliad priodas a pharti, agor yr ystafell de a'r gerddi fel atyniad ymwelwyr, a chynadleddau a llety gwely a brechwast wedi gweld graddau amrywiol o lwyddiant. Fel adeilad rhestredig Gradd II, mae costau rhedeg a chynnal a chadw uchel y Ganolfan wedi golygu, er gwaethaf cynhyrchu trosiant rhesymol, bod ei tharged blynyddol i fod yn gost niwtral, wedi'i fethu'n gyson o lawer filoedd o bunnoedd dros nifer o flynyddoedd.

Yn 2019, cyflwynwyd cynlluniau ar gyfer uwchraddio rhai o'r ystafelloedd gwely ac adleoli'r dderbynfa a'r bar i wella cyfleusterau fel rhan o gynllun busnes diwygiedig newydd. Fodd bynnag, cyn i gynlluniau o'r fath gael eu gweithredu bu'n rhaid i'r Ganolfan gau ei drysau ym mis Mawrth 2020 wrth i bandemig Covid-19 gydio yn y DU.

Ar y 1af o Orffennaf 2020, ystyriodd Bwrdd PTYB amrywiol opsiynau ar gyfer y dyfodol, yn amrywio o barhau â'r model busnes presennol, gweithredu ar lefel is, rhoi'r safle i gysgu am gyfnod y pandemig i gau'r safle'n llawn. Roedd yn amlwg i'r Bwrdd fod y model busnes presennol yn anghynladwy ac yn gwneud yr Awdurdod yn agored i risg annerbyniol o ran

arian ac enw da. Dechreuwyd ymgynghori â'r staff a'r Undebau yr effeithiwyd arnynt, ac ystyriwyd modelau busnes hyfyw.

Ar ôl rhoi ystyriaeth lawn i'r ymatebion i'r ymgynghoriad a'r holl fodelau busnes posibl, ar yr 23ain o Hydref 2020 penderfynodd yr Awdurdod barhau i weithredu Plas Tan y Bwlch fel busnes gwely a brechwast yn y tymor byr i ganolog a bwrw ymlaen ag ailstrwythuro staff wrth lywio trwy gyfyngiadau Covid y DU.

Ers hynny, mae ymdrechion i ddatblygu'r busnes wedi bod yn aflwyddiannus i raddau helaeth, oherwydd cyfuniad o ffactorau. Mae'r problemau recriwtio a ddechreuodd yn 2021, safon ac argaeledd cyfleusterau ym Mhlas Tan y Bwlch ar gyfer gwesteion ynghyd â phwysau chwyddiant ar gostau i gyd wedi cael effaith andwyol. Er bod yr argyfwng recriwtio yn broblem genedlaethol mewn amrywiol sectorau, effeithiwyd yn arbennig ar y diwydiant lletygarwch. Roedd busnes y Ganolfan yn dibynnu ar fod staff yn hyblyg gyda'r oriau a weithiwyd i gyd-fynd â'r galw, a oedd yn gweld swyddi gweigion cyson a gweddill y staff yn gweithio diwrnodau olynol gormodol heb egwyl ar adegau prysur, i ddim gwaith ar adegau tawel.

Yn ogystal, ar adegau tawel, byddai rhai ystafelloedd a archebir ar sail gwely a brechwast angen yr holl gyfleusterau ar agor a'u staffio a'r manau cyhoeddus mawr wedi'u gwresogi'n llawn, a oedd yn ariannol anhyfyw. Roedd peidio â chynnig prydau bwyd a gwasanaeth bar ac ati i dorri costau yn arwain at gwynion gan westeion. Mae adroddiadau i Fwrdd Plas Tan y Bwlch ar yr adeg yma yn dangos er gwaethaf ymdrechion dewr gan staff, yr effaith yr oedd materion staffio, pwysau chwyddiant a'r cyfleusterau a gynigir yn ei chael ar gynaliadwyedd y busnes.

Yn 2022, comisiynwyd ymgynghorwyr allanol arbenigol i wneud arolwg cyflwr strwythurol llawn o'r adeilad, a oedd yn amlinellu'r gwaith adfer sydd ei angen ar unwaith, yn ogystal â'r buddsoddiad o tua £3 miliwn y byddai ei angen dros y degawd nesaf i atgyweirio a chynnal a chadw adeiladwaith yr adeilad rhestredig Gradd II.

Erbyn Ebrill 2023, roedd yr Aelodau wedi adolygu ac ystyried sefyllfa'r Ganolfan yn swyddogol a gofynnwyd i Fwrdd y Plas ail-werthuso'r model busnes. Yn ogystal, ym mis Gorffennaf 2023 cyflwynodd Archwilio Cymru ei ganfyddiadau ar arallgyfeirio incwm o fewn yr Awdurdod, a gwnaeth yr argymhelliad penodol a ganlyn ar Blas Tan y Bwlch: *"O fewn 12 mis, mae'r Awdurdod yn adolygu ei fodel gweithredu ym Mhlas Tan y Bwlch ac yn cynnal gwerthusiad cost a budd o'r cyfleuster i benderfynu ar ei strategaeth ar gyfer y safle yn y dyfodol. Yn ogystal, dywedodd Archwilio Cymru y dylid Plas cael ei weld yn cyflawni pwrpasau'r Parc Cenedlaethol."*

Ym mis Chwefror 2024, cyflwynodd y Prif Weithredwr ganfyddiadau Bwrdd Rheoli Plas Tan y Bwlch i'r Awdurdod:

- Ni allai'r Bwrdd ddatblygu gweledigaeth ar gyfer Plas a oedd yn cyflawni'n gryf yn erbyn dibenion y Parc Cenedlaethol tra'n sicrhau budd masnachol;
- Ni allai'r Bwrdd gefnogi'r model busnes presennol o ran cyflawni yn erbyn dibenion y Parc Cenedlaethol a dod yn fasnachol effeithiol;
- Byddai'r Bwrdd yn dymuno ystyried modelau partneriaeth ond yn derbyn y dylai cyfnod o'r fath fod â therfyn amser;
- Os nad oes unrhyw bartneriaeth am aeddfedu yna dylid cynnig Plas ar y farchnad agored, yn ddelfrydol fel busnes gweithredol ond yn amodol ar gyngor asiant; a
- Gan ystyried y cyfyngiadau amser sydd ynghlwm wrth hyn, mae'r Bwrdd yn argymhell bwrw ymlaen â dull deuol o ran cael trefniant partneriaeth a chael gwared ar y farchnad agored.

Yn dilyn hyn, cafodd trafodaethau (a oedd wedi dechrau yn rhan olaf 2020) eu cynyddu ar unwaith gyda phartneriaid posibl.

Ym mis Gorffennaf 2024, rhoddwyd y safle cyfan gan gynnwys Llyn Mair a'r Coedlannau ar werth ar y farchnad agored.

Pwrpas / Nod y Cynnig:

Fel y gwelir o'r wybodaeth gefndir uchod, mae Plas Tan y Bwlch yn cynrychioli risg ariannol enfawr i'r Awdurdod. Gwneir y cynnig i roi'r ystâd ar y farchnad agored fel rhan o ystyriaethau ehangach a roddwyd i gyllid cyffredinol yr Awdurdod.

Adroddwyd i'r Pwyllgor Perfformiad ac Adnoddau ym mis Tachwedd 2023 fod y diffyg a ragwelir ar gyfer 2024/25 oddeutu £870K. Mae Swyddogion Llywodraeth Cymru wedi cadarnhau, mewn perthynas â rhagfynegiadau ariannol yn y dyfodol, na fydd unrhyw welliannau mewn cyllid yn debygol o fod yn gyraeddadwy tan o leiaf 2027. Bydd y penderfyniad felly i werthu neu gadw'r ased yn effeithio'n uniongyrchol ar gyllid a galluoedd gwasanaeth (a fydd yn cynnwys niferoedd staff) mewn meysydd eraill o waith yr Awdurdod.

Pwrpas y cynnig hwn felly yw lleihau'r risg ariannol i'r Awdurdod.

Pwy sy'n cael eu heffeithio gan y Cynnig?

Ar hyn o bryd mae 5 aelod parhaol o staff yn cael eu cyflogi gan yr Awdurdod ym Mhlas Tan y Bwlch. Mae'r oriau cytundebol yn cyfateb i 3.4 o swyddi cyfwerth ag amser llawn. Yn ogystal, mae gan 5 unigolyn ychwanegol gcontractau gwaith achlysurol gyda'r Awdurdod. Mae'r cynnig hwn yn cael effaith uniongyrchol ar eu cyflogaeth yn y dyfodol.

Bydd aelodau'r cyhoedd, grwpiau cymunedol a busnes sy'n defnyddio gwasanaethau Plas Tan y Bwlch ar hyn o bryd yn cael eu heffeithio'n uniongyrchol. Y gwasanaethau presennol yw llety gwely a brecwast a lleoliad cyfarfodydd / digwyddiadau.

Ar gyfer y sialeau sy'n eiddo preifat ac sydd wedi'u lleoli o fewn tiroedd Plas Tan y Bwlch, yr Awdurdod sy'n berchen ar deitl rhydd-ddaliadol y tir, a fydd, os caiff ei werthu, yn cael ei drosglwyddo i'r perchennog newydd. Fodd bynnag, fel lesddeiliaid mae eu hawliau wedi'u nodi'n glir yn eu cytundebau les. Er eu bod yn hanesyddol yn rhan o'r stad, mae'r tai eraill o fewn y tiroedd wedi eu trosglwyddo ers tro i berchnogaeth breifat gyda hawliau rhydd-ddaliadol. Felly, i wahanol raddau mae perchnogion y chalet a'r tai yn cael eu heffeithio'n uniongyrchol gan y cynnig hwn.

Mae rhwydwaith o lwybrau yn rhedeg drwy'r ardal hon a ddefnyddir yn bennaf gan y cymunedau lleol cyfagos yn ogystal ag ymwelwyr â'r ardal. Fodd bynnag, nid yw'r rhain yn hawliau tramwy cyhoeddus dynodedig ac maent yn llwybrau caniaatol. Mae gan werthu'r tir hwn y potensial i effeithio'n uniongyrchol ar ddefnyddwyr lleol oherwydd gall tiffeddiannwr newydd gau llwybrau caniaatol dros dro neu'n barhaol ar unrhyw adeg, heb fod angen rhoi hysbysiad cyhoeddus. Mae hyn yn debygol o gael effaith uniongyrchol ar y gymuned leol yn bennaf, fel defnyddwyr cyson y llwybrau.

Effeithiau Uniongyrchol o'r Cynnig hwn ar yr iaith Gymraeg

Effaith Uniongyrchol ar Siaradwyr Cymraeg

O'r unigolion a gyflogir yn y Ganolfan ar hyn o bryd, mae 8 o bob 10 yn siarad Cymraeg. Gan mai'r Gymraeg yw iaith weinyddol yr Awdurdod, mae gofynion iaith Gymraeg swyddi o fewn yr Awdurdod yn adlewyrchu hyn. Mae hyn yn golygu bod gan yr Awdurdod ganran uwch o weithwyr sy'n siarad Cymraeg o'i gymharu â'r boblogaeth gyffredinol, ac am y rheswm hwn mae'r penderfyniad hwn yn effeithio'n anghymesur ar siaradwyr Cymraeg.

Fodd bynnag, mae'r penderfyniad a yw'r cynnig hwn i fynd yn ei flaen ai peidio yn debygol o gael effaith uniongyrchol ar weddill staff yr Awdurdod maes o law hefyd, sef 139 ar hyn o bryd, gyda 134 ohonynt yn siaradwyr Cymraeg (96.4%). Mae hyn oherwydd bod y cynnig hwn yn benderfyniad ariannol yn bennaf i'r Awdurdod. Os and yw Plas Tan y Bwlch yn cael ei werthu, bydd sgil-ffeithiau ar wasanaethau eraill yr Awdurdod gan fod angen mesurau torri costau er mwyn i'r Awdurdod allu gweithredu o fewn i'w gyllideb dros y blynyddoedd nesaf.

Oherwydd natur y cynnig hwn, mae'r effaith felly yn un gymdeithasol-economaidd yn bennaf ar gyfer y staff a gyflogir ar hyn o bryd ym Mhlas Tan y Bwlch.

Roedd tua 2,100 o bobl 16 oed a throsodd yng Ngwynedd yn ddi-waith yn y flwyddyn yn diweddu Rhagfyr 2023. Mae hyn yn gyfradd o 3.5%. Roedd hyn yn gynnydd o'i gymharu â'r flwyddyn a ddaeth i ben ym mis Rhagfyr 2022 pan oedd y gyfradd ddiweithdra yn 2.5%. Fodd bynnag, mae hyn yn is na'r gyfradd gyffredinol yng Nghymru, sef 3.7% ym mis Rhagfyr 2023 (a 3% ym mis Rhagfyr 2022).

Y sector lletygarwch yw trydydd sector mwyaf y DU ac mae wedi dangos twf economaidd cyflymach nag unrhyw sector arall yn y DU ers y pandemig. Mae cyflogaeth yn y sector hwn yn fwy cyfnewidiol ond mae galw mawr amdano, gyda mwy o swyddi rhan-amser, tymhorol ac achlysurol ar gael. Mae data felly yn awgrymu y gallai fod yn haws yn gyffredinol sicrhau cyflogaeth amgen yn y sector hwn o gymharu ag eraill yng Ngwynedd, yn enwedig ar gyfer y staff achlysurol.

Fodd bynnag, mae opsiynau hefyd yn cael eu hystyried o ran ffurfio Cytundeb Partneriaeth. Mae partneriaid posibl ar hyn o bryd yn ystyried opsiynau sy'n cynnwys asesu hyfywedd ariannol ac ymarferoldeb partneriaeth o'r fath, a hyd yma nid oes unrhyw gynigion cadarn wedi'u cyflwyno. Pe bai'r opsiwn hwn yn dwyn ffrwyth, efallai y bydd cyfleoedd ar gyfer cyflogaeth barhaus i rai aelodau presennol o'r staff.

Effaith Uniongyrchol ar y Gallu i Ddefnyddio'r Iaith Gymraeg

O ran effaith ar allu pobl i ddefnyddio'r Gymraeg, mae'r cynnig yn mynd trwy gyfnod o ymgynghoriad cyhoeddus ar hyn o bryd. Mae'r holl ddogfennau ysgrifenedig a gynhyrchir gan yr Awdurdod yn cael eu gwneud yn ddwyieithog yn unol â pholisi iaith yr Awdurdod a gofynion Safonau'r Gymraeg.

Cynhaliwyd Diwrnod Agored ar 14 Hydref 2024, lle'r oedd holl staff yr Awdurdod a'r Aelodau a oedd yn bresennol yn siarad Cymraeg, gan roi cyfle i aelodau'r cyhoedd a phawb â diddordeb a oedd yn bresennol gael trafodaethau yn eu dewis iaith. Yn dilyn hyn, mae'r Awdurdod bellach yn derbyn ymatebion ysgrifenedig a sylwadau ar y cynnig.

Mae'r wybodaeth a ryddhawyd o dan geisiadau Rhyddid Gwybodaeth a Chwestiynau Cyffredin cyffredinol a ofynnir gan aelodau'r cyhoedd ynghylch y cynnig hwn, yn mynd i gael eu cyhoeddi'n fuan iawn ar wefan yr Awdurdod. Mae'r holl geisiadau a gyflwynwyd ac yr ymatebwyd iddynt wedi'u cyfieithu, gan sicrhau bod y wybodaeth felly ar gael yn Gymraeg a Saesneg i bawb.

Cyfathrebir yn uniongyrchol â pherchnogion Sialeau ac Anheddau ar y stad yn newis iaith yr unigolion, a gwneir gohebiaeth gyffredinol a anfonir at bob perchennog yn ddwyieithog yn unol â pholisi iaith Gymraeg yr Awdurdod.

Hyd yn hyn, nid oes unrhyw sylwadau wedi dod i law sydd wedi codi unrhyw effeithiau negyddol uniongyrchol eraill ar y Gymraeg y mae'r cynnig hwn yn debygol o'u hachosi.

Asesiad o Effaith Uniongyrchol Gyffredinol: Niwtral

Effeithiau Anuniongyrchol o'r Cynnig hwn ar yr iaith Gymraeg

Ar adeg ysgrifennu hwn, yr unig fusnes sy'n parhau yn y Ganolfan yw archebion preswyl grŵp achlysurol neu ddigwyddiadau/cyfarfodydd diwrnod grŵp. Gan mai digwyddiadau preifat yw'r rhain yn bennaf sy'n defnyddio'r Ganolfan fel lleoliad, nid oes data ar gael ar alluoedd iaith y cyfranogwyr / mynychwyr a / neu iaith y digwyddiad. Yn anecdotaidd, credir bod y mwyafrif o ddigwyddiadau megis cyrsiau ac ati, yn cael eu cynnal yn bennaf yn Saesneg.

Ychydig iawn o ddefnydd a wnaed o'r Ganolfan yn y blynyddoedd diwethaf gan grwpiau cymunedol lleol i gynnal cyfarfodydd a digwyddiadau, er gwaethaf ymgyrch hyrwyddo a marchnata, a oedd yn cynnwys cyfraddau gostyngol. Mae ciniawau grŵp ar gyfer digwyddiadau arbennig megis cinio Nadolig wedi cael eu cynnal gan grwpiau cymunedol lleol yn y Ganolfan. Eto, ni chesglir data ar allu ieithyddol y rhai sy'n mynychu, ond yn anecdotaidd rydym yn ymwybodol bod niferoedd uchel o siaradwyr Cymraeg yn mynychu rhai digwyddiadau.

Mae yna leoliadau a gwestai amgen gerllaw sy'n gallu cynnal y digwyddiadau hyn. Ni ragwelir y bydd hyn yn cael effaith fawr ar y defnyddwyr gwasanaeth hyn ac felly dim effaith anuniongyrchol cyfatebol ar allu unigolion i ddefnyddio'r Gymraeg yn eu digwyddiadau grŵp.

Pe bai'r cynnig hwn yn y pen draw yn cael ei wrthod fel opsiwn gan yr Awdurdod ac yn lle hynny y gellir ymrwymo i gytundeb partneriaeth gyda busnes neu grŵp arall, efallai y bydd modd cynyddu'r effeithiau cadarnhaol anuniongyrchol ar y Gymraeg. Byddai hyn yn dibynnu ar beth fyddai prif ddefnydd y Ganolfan yn y dyfodol.

Gallai hyn fod yn wir hefyd pe bai penderfyniad yn cael ei wneud i werthu neu drosglwyddo'r ased i grŵp cymunedol.

Asesiad o Effaith Anuniongyrchol Gyffredinol: Niwtral

Ystyriaethau / Gwybodaeth Ychwanegol

Cedwir casgliad o ddogfennau ac arteffactau ym Mhlas Tan y Bwlch sydd o bwysigrwydd treftadaeth hanesyddol a diwylliannol i'r ardal leol, a fyddai'n cynnwys elfennau perthnasol i'r iaith Gymraeg a'i diwylliant.

Bydd modd eu symud i'r storfa ym Mhencadlys dros dro tra ein bod yn trefnu bod y gwaith yn cael ei gatalogio. Yn hyn o beth y bwriad yw gofyn i Brifysgol Bangor neu gorff arall gydag arbenigedd yn y maes i'n cynorthwyo gyda chatalogio'r papurau yma. Yn ddibynnol ar benderfyniad yr Awdurdod ar drosglwyddo'r adeilad gall hyn ddigwydd un ai yn y safle presennol neu yn eu cartref dros dro.

Y bwriad hirdymor yw rhoi'r dogfennau a'r arteffactau hyn i amgueddfeydd a llyfrgelloedd i'w cadw'n ddiogel ac i sicrhau mynediad cyhoeddus parhaus..

	Dyddiad
Cwblhawyd yr asesiad effaith ar gyfer yr ymgynghoriad cyntaf:	23.08.2024
Addaswyd yr asesiad:	24.10.2024
Addasiadau pellach:	
Asesiad terfynol:	